

TIẾN TRÌNH GIA NHẬP TỔ CHỨC THƯƠNG MẠI THẾ GIỚI (WTO) CỦA VIỆT NAM : CƠ HỘI VÀ THÁCH THỨC

Lương Văn Tự

Thứ Trưởng Bộ Thương Mại, Trưởng đoàn đàm phán gia nhập WTO của Việt Nam

Sau 15 năm thực hiện chính sách đổi mới, Việt Nam đã đạt được nhiều thành tích nổi bật trong công cuộc phát triển kinh tế xã hội. Tổng thu nhập quốc dân (GDP) năm 2000 tăng gấp đôi năm 1991 (thu nhập bình quân đầu người tăng lên 400 US\$ trong năm 2000 so với 200 US\$ vào năm 1991). So với năm 1990, tỉ lệ phần trăm người nghèo đã giảm một nửa trong năm 2000 (theo các tiêu chuẩn của Liên Hiệp Quốc, tỉ lệ người nghèo giảm từ 58% vào năm 1990 xuống còn 28% trong năm 2001). Mức sống của người dân được cải thiện một cách rõ nét, cũng như sự ổn định về chính trị và kinh tế được nâng cao và mối quan hệ quốc tế đã được liên tục mở rộng. Từ năm 2000, tốc độ tăng trưởng kinh tế của Việt Nam luôn đạt mức 7%, trong đó tỉ lệ tăng trưởng của các ngành công nghiệp, dịch vụ và nông nghiệp đã tăng lần lượt là 13-14%, 6-7% và 4-4,5%. Tổng kim ngạch xuất nhập khẩu hàng hóa của Việt Nam đã liên tục tăng trong những năm trở lại đây: đạt 57,5 tỉ US\$ trong năm 2004, tăng 26,7% so với năm 2003. Tổng kim ngạch xuất khẩu và nhập khẩu lần lượt đạt mức 26 tỉ US\$ (tăng 28,9%) và 31,82 tỉ US\$ (tăng 25%). Tuy nhiên, Việt Nam vẫn còn là nước đang phát triển và đang phải đối mặt với nhiều khó khăn.

Với mục tiêu cải thiện đời sống vật chất và tinh thần cho người dân, cũng

như thiết lập nền tảng cần thiết về kinh tế, chính trị, xã hội chuẩn bị cho quá trình phát triển thành nước công nghiệp vào năm 2020, chính phủ Việt Nam xác định cần phải phát huy tối đa các thế mạnh trong nước, cũng như sử dụng hiệu quả các nguồn lực bên ngoài thông qua quá trình hội nhập quốc tế, trong đó điển hình là quá trình đàm phán gia nhập vào WTO. Tầm quan trọng của công cuộc hội nhập quốc tế được nhấn mạnh trong Nghị quyết số 07/2001/NQ-CP ngày 27/11 năm 2001 của Bộ Chính trị.

Hiện nay, Việt Nam duy trì quan hệ thương mại với hơn 165 quốc gia trên thế giới và đã ký Hiệp định thương mại song phương với gần 80 nước. Việt Nam trở thành thành viên của ASEAN vào năm 1995, của ASEM vào năm 1996 và gia nhập vào APEC trong năm 1998. Đầu năm 1995, chính phủ Việt Nam chính thức nộp đơn xin gia nhập Tổ chức Thương mại thế giới (WTO). Đến thời điểm hiện tại, Việt Nam đã

tiến hành đàm phán với nhiều quốc gia trên các lĩnh vực khác nhau cũng như nỗ lực thực hiện nhiều cải cách trong nước nhằm thúc đẩy tiến trình gia nhập WTO.

Trong quá trình đàm phán với các thành viên của Tổ chức Thương mại thế giới, Việt Nam đã đạt được nhiều thành công đáng khích lệ: 9 cuộc hội nghị đa phương cũng như các cuộc đàm phán song phương với những quốc gia như Argentina, Brazil, Cuba, cộng đồng châu Âu, và Singapore đã được tổ chức thành công. Hiện nay, Việt Nam đang tiến hành các cuộc gặp song phương với khoảng 20 quốc gia khác. Trong số này, nhiều cuộc đàm phán đang trong quá trình hoàn tất những chi tiết cuối cùng, Việt Nam cũng đang chuẩn bị cuộc đàm phán đa phương lần thứ 10 để trình bày những tài liệu khung cho quá trình gia nhập WTO.

Đối với quá trình cải cách trong nước, Việt Nam đã ban hành và thực hiện hàng loạt các chính sách để cải tiến nền

kinh tế, hướng đến nền kinh tế thị trường, thiết lập môi trường kinh doanh và pháp lý công bằng và cởi mở. Việt Nam đã và đang nỗ lực khuyến khích tất cả các thành phần tham gia vào công cuộc phát triển kinh tế, thu hút các nhà đầu tư nước ngoài, cải tổ các quy trình hành chính và tăng cường sức cạnh tranh của hàng hóa và dịch vụ, v.v

Quá trình gia nhập WTO mở ra cho Việt Nam nhiều cơ hội nhưng cũng đặt ra cũng như nhiều thách thức.

Cơ hội

Với mục tiêu gia tăng gấp đôi GDP vào năm 2010, cũng như thu nhập bình quân đầu người đạt mức 800 US\$ trong cùng năm (so với 400 US\$ vào năm 2000) và sẽ trở thành nước công nghiệp vào năm 2020, Việt Nam phải đẩy mạnh xuất khẩu ra các nước trong khu vực và trên thế giới. Tham gia WTO, tổ chức thương mại lớn nhất thế giới với 148 nước thành viên, với 92% dân số thế giới, 90% tổng giá trị buôn bán dịch vụ và 85% tổng giá trị buôn bán hàng hóa, Việt Nam sẽ có được những chính sách thuế quan ưu đãi, tạo điều kiện thuận lợi để thâm nhập vào thị trường rộng lớn và đầy tiềm năng này.

WTO là tổ chức toàn cầu duy nhất đặt ra những điều luật và qui tắc để quản lý mối quan hệ thương mại giữa các quốc gia. WTO cũng là diễn đàn để tổ chức các cuộc đàm phán thương mại và giải quyết những tranh chấp giữa các thành viên. Tham gia vào tổ chức này, Việt Nam sẽ có những điều kiện thuận lợi để chống lại việc áp đặt những quy chế thương mại không công bằng của các quốc gia khác.

Gia nhập vào WTO đồng nghĩa với việc phải thiết lập môi trường pháp lý minh bạch, tạo ra một môi trường kinh doanh công bằng cho tất cả các thành phần kinh tế. Những thay đổi này góp phần củng cố niềm tin của các nhà đầu tư trong và ngoài nước, nhằm thu hút các nguồn đầu tư lớn vào thị trường Việt Nam. Đây là một nhân tố quan trọng cho tiến trình chuyển đổi kinh tế và thu hút đầu tư nước ngoài. Trên thực tế, mặc dù các công ty Việt Nam sẽ phải

cạnh tranh khốc liệt với các tập đoàn đa quốc gia, việc gia nhập WTO sẽ thúc đẩy quá trình tích lũy kinh nghiệm thương mại quốc tế của các công ty trong nước để hoạt động có hiệu quả trong cuộc cạnh tranh với các công ty nước ngoài.

Cùng với sự phát triển mạnh mẽ của khoa học công nghệ, làn sóng toàn cầu hóa và tự do hóa nhanh chóng lan ra khắp thế giới. Các quốc gia sẽ bị bỏ lại phía sau nếu họ đóng cửa và cô lập họ khỏi khuynh hướng này. Việt Nam đã chuyển đổi từ nền kinh tế tập trung sang nền kinh tế thị trường. Tuy nhiên, với mức xuất phát tương đối thấp, Việt Nam đang phải đối mặt với nguy cơ bị bỏ lại phía sau trong quá trình phát triển toàn cầu. Chính vì thế, hội nhập quốc tế với mục tiêu cải thiện kim ngạch xuất khẩu, gia tăng vốn đầu tư nước ngoài và tiếp cận các công nghệ khoa học kỹ thuật hiện đại là những nhân tố mà góp phần làm giảm nguy cơ thụt lùi, và qua đó gia tăng năng lực sản xuất và tiêu thụ hàng hóa.

Thách thức

Mặc dù quá trình hội nhập quốc tế mở ra nhiều cơ hội phát triển, tiến trình chuyển đổi những cơ hội này thành lợi ích phát triển kinh tế diễn ra không dễ dàng, vì Việt Nam vẫn còn là nước nghèo với nhiều giới hạn trong năng lực và mức độ phát triển.

Tiến trình gia nhập vào WTO đặt ra nhiều thách thức cho Việt Nam. Trước nhất, những áp lực cạnh tranh trong thương mại sẽ ngày càng khắc nghiệt khi mức độ bảo hộ cho nền sản xuất nội địa sẽ dần bị xóa bỏ trong quá trình thực hiện hội nhập quốc tế, trong khi sức cạnh tranh của hàng hóa, dịch vụ và các xí nghiệp của Việt Nam còn hạn chế. Tình trạng này đòi hỏi các công ty Việt Nam phải điều chỉnh và tổ chức lại quy trình sản xuất để gia tăng tính cạnh tranh.

Nhiều qui tắc thương mại trong dịch vụ, quyền sở hữu trí tuệ và quy trình giải quyết tranh chấp còn mới mẻ đối với Việt Nam. Việc thực thi các cam kết trong những lĩnh vực này không thể tiến

Một góc thành phố Hồ Chí Minh

Ảnh : David Gourand

hành trong thời gian ngắn. Cùng lúc đó, Việt Nam phải hoàn thiện hệ thống pháp lý nhằm đáp ứng những yêu cầu về cải cách hành chính lẫn việc gia nhập WTO.

Tiến trình hội nhập cũng có thể gây ra những tác động xấu đến một số lượng lớn dân số nghèo ở nông thôn, đặc biệt ở các khu vực miền núi và đối với các dân tộc thiểu số. Nếu không có những chính sách thích hợp để thúc đẩy quá trình phát triển kinh tế trong những khu vực này, những tác động về mặt xã hội sẽ rất nghiêm trọng.

Để đáp ứng những yêu cầu đặt ra trong tiến trình gia nhập WTO, Việt Nam phải tập trung giải quyết đồng bộ những vấn đề sau: củng cố và đẩy mạnh hoạt động các công ty nhà nước, có kế hoạch sử dụng các ngân sách quốc gia một cách hiệu quả, cải thiện tính hiệu quả trong hoạt động của hệ thống ngân hàng, đặc biệt ưu tiên các thị trường vốn và thị trường lao động. Những thay đổi này góp phần thúc đẩy tiến trình đổi mới cũng như thiết lập môi trường thuận lợi cho các hoạt động kinh doanh của tất cả các tổ chức kinh tế. Đây là một bước quan trọng để thay đổi cơ cấu và định hướng phân bổ nguồn lực, đặc biệt là vốn đầu tư của nhà nước, cũng như tận

dụng đầy đủ những lợi thế cạnh tranh của Việt Nam.

Đặc biệt, các công ty kinh doanh cần phải tăng cường sức cạnh tranh để đáp ứng những đòi hỏi khắt khe của sự cạnh tranh trong quá trình hội nhập quốc tế. Các công ty cần sớm tiến hành việc này, vì thời điểm cho tiến trình hội nhập đang đến gần. Quá trình trao đổi thông tin về hội nhập quốc tế là đóng vai trò quan trọng giúp mọi tổ chức tự lên kế hoạch chuẩn bị cho quá trình hội nhập.

Gần đây, Việt Nam đã đạt được những thành tựu nổi bật trong phát triển kinh tế và xã hội. Chúng tôi thật sự tin rằng với tính cần cù và năng động của con người Việt Nam cũng như sự quản lý hiệu quả của chính phủ, Việt Nam sẽ vượt qua những khó khăn, thách thức và sẽ phát triển thành công trên con đường hiện đại hóa và công nghiệp hóa, mang lại sự thịnh vượng và hạnh phúc cho người dân.